

Vy cestujete,
my se staráme

- > před cestou, během cesty i po návratu
- > zázemí největší mezinárodní skupiny cestovních pojišťoven
- > nejširší škála produktů na dovolenou i pracovní cestu

Pojišťovna roku
2006 a 2007

EVROPSKÁ
Cestovní Pojišťovna

Pojistěte se on-line evropska.cz

REFLEX

City Guide

**SOUTĚŽ
O JÍZDENKY
DO BERLÍNA
ZDARMA
STRANA 23**

BERLÍN

podle Jaroslava Rudiše

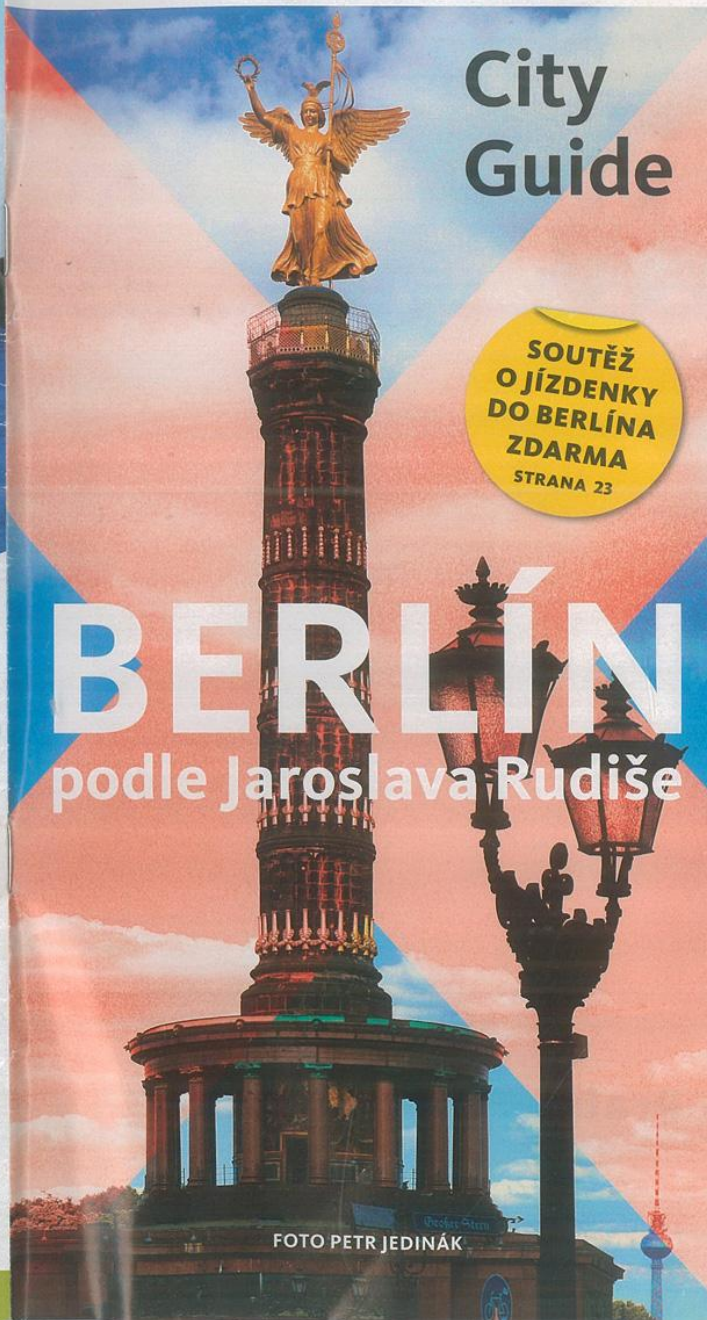
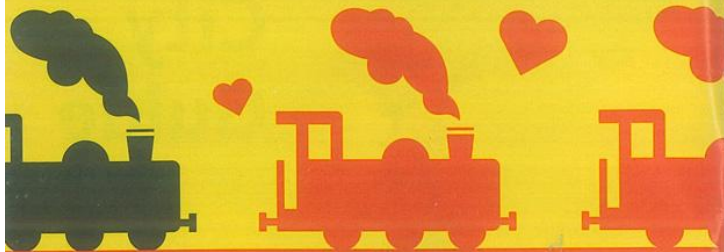

FOTO PETR JEDINÁK

Vlakem nejen na Love Parade
Praha-Berlín 740 Kč

Prodej jen na www.eshop.cd.cz
 nebo ☎ 840 112 113

MILÉ ČTENÁŘKY, MILÍ ČTENÁŘI,

vítejte v Berlíně, městě, které mi přirostlo k srdci z mnoha důvodů. Nejvíc možná proto, že je to jediná skutečná metropole střední Evropy, kde se o sebe tríská Západ a Východ, a vzniká tak úchvatná atmosféra velkého neklidu. Lidského a tvůrčího.

Berlín je dnes německé, turecké, ruské, polské, a hlavně pohyblivé město, které není na povrchu nijak krásné, protože všude klopýtáte přes nezahojené jizvy historie. Má ale úžasnou spodní energii a tah a dokáže vás na každém rohu překvapit – nejen moderní architekturou.

Román *Nebe pod Berlínem* jsem napsal v roce 2002. Zkrachovalý třicetiletý učitel Petr Bém zanechává v Praze na Žižkově svou těhotnou přítelkyni a utíká do Berlína, protože se bojí zodpovědnosti a dospělosti. Pokouší se najít sám sebe, spouští se s kytarou do podzemí, zakládá kapelu U-Bahn, zamiluje se do dívky Katrin a poznává Berlín „zespodu“. Hledá se, ale nakonec se nenajde. Na konci knihy není o nic moudřejší než na začátku. Neví, kam patří a kým je.

Když jsem byl požádán časopisem Reflex, abych napsal průvodce „svým“ Berlínem, otevřel jsem knížku po čase znovu. S fotografem Petrem Jedínákem jsme se vydali po stopách téhle prózy a pořídili „*Nebe pod Berlínem* v obrazech“. K tomu jsme připojili i jiná místa, jež mám rád nebo si myslím, že stojí za to, abyste je poznali taky, protože jsou nějakým způsobem originální, echt berlínská.

Vznikl spíše literární bedekr než klasický průvodce. Spojovacím článkem jsou linky a stanice tamního metra, tedy U-Bahnu. Z nich jsme podnikali výpravy do okolí a výsledek máte před sebou. Takže: kupte si denní či týdenní jízdenku, která platí i na S-Bahn, tramvaje a autobusy, a nasedněte.

Gute Fahrt.

JAROSLAV RUDIŠ
 SPISOVATEL

▼ INZERCE

U-Bahn
hraje v *Nebe pod Berlínem*

Vychází nový dotisk kultovního románu
Jaroslava Rudiše *Nebe pod Berlínem*

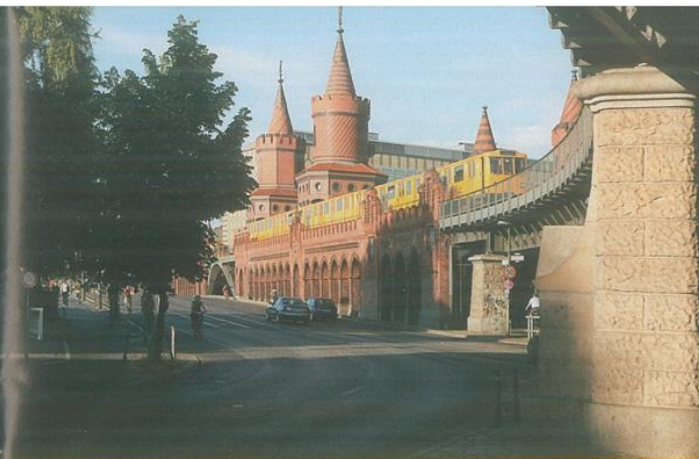
Nebe pod Berlínem
 Jaroslav Rudiš

K dostání u všech dobrých knihkupců

www.labyrinth.net
www.rudis.cz

East Side Gallery – nejdelší zachovaný kus berlínské zdi

Oberbaumbrücke je nejkrásnější most ve městě, což ví i Tom Tykwer

U1

Berlín křížuje devět linek metra, jejichž celková délka činí 144,9 kilometru. Nejstarší trasa je ta první, U1. Vlaky se po ní rozjely v roce 1902 a propojují Friedrichshain, Kreuzberg, Schöneberg a Charlottenburg. Z velké části se s rámušem sunou na mostech nad ulicemi. Na trase se odehrává i rockový muzikál Linie 1, který byl svého času kultem. V Nebi pod Berlínem se píše o hudebnících, kteří přistupují na každé stanici a střídají Dylana s Dylanem. Hodně z nich mluví rusky nebo polsky, občas ale zaslechnete i češtinu. Peněží šetřete, dost možná na příští stanici nastoupí někdo další, kdo bude umět alespoň trochu zpívat.

WARSCHAUER STRASSE

U1 Na nástupišti stojí historické a stále funkční stavědlo výhybek. Když přejdete most, můžete přestoupit na S-Bahn. Po silnici se večer co večer valí spousta lidí, kteří tudy táhnou z barů v Kreuzbergu do lokálů ve Friedrichshainu.

U8 Trať metra překonává hned za nádražím hranici mezi Východem

City Guide

a Západem. Kus berlínské zdi je stále zachovaný a jde o ten vůbec nejdelší úsek ve městě. Proměnil se v jednu velkou barevnou sprejerskou galerii – East Side Gallery. Nejznámější a zároveň nejnechtutnější výjev? Leonid Iljič Brežněv, jak se vášnivě líbá s Erichem Honeckerem [1].

Do Kreuzbergu vlak přejíždí přes Sprévu po Oberbaumbrücke. V Berlíně je hodně mostů, ale tenhle je podle mě nejkrásnější. Romantické věžičky, hradby a žluté, pomalu se vlekoucí vagony metra. Ve filmu Lola běží o život právě pod tímhle mostem utíká rudovlasá Franka „Lola“ Potente, aby zachránila krk svému Manimu, jehož hraje Moritz Bleibtreu.

SCHLESISCHES TOR

Kreuzberg byl punk a pořad trochu je. Tuto část města obklopovala ze tří stran zeď a v 70. a 80. letech se změnila v zajímavý biotop. Vedle sebe žili přistěhovalci, umělci, punkeři

a mladí kluci, co sem utekli ze západního Německa před válkou. Byty byly levné a prázdné, nikdo se o vás nestaral. Kreuzberg byl ostrovem uprostřed ostrova jménem Západní

Berlín. Zpívá o tom třeba Tony Du-cháček z Garáže.

Levné a originální ubytování najdete v hostelu Die Fabrik [2] (Schlesische Str. 18). Kolem každý letní den proudí lidi s plavkami v ruce, kousek dál totiž kotví Badeschiff, tedy Koupací loď. U břehu Sprévy v Eichenstrasse 4 vás čeká nečekaný prázdný

ninový luxus: vytápěný bazén, bar s koktajly, pláž a lehátka. Na můj vkus trochu moc svalnaté a opálené, ale proč tu jednu noc nezapařit. Otevřeno mají dlouho a ráno zajděte na snídani vedle do příjemné nábřežní kavárny Freischwimmer [3]. Spolu s dalšími podniky vyrostla přímo na břehu Landwehrkanalu, uměle vytvořené vodní cesty, protínající Kreuzberg.

Kanal je skvělé místo na procházky a poflakování. Každých pár metrů potkáte příjemnou hospůdku a kolem vás se valí turistické lodě s nadmíru veselými důchodci.

GÖRLITZER BAHNHOF

V bílém činžáku hned naproti nádraží [4] bydlela moje španělská kamarádka. Bavilo nás sedět v okně se skleničkou vína a jen tak se koukat

na vlaky a kecat. V románu ve stejném bytě bydlí Gisela, sestra Katrin. Její muž je znužený řeznický mistr Jan Nebel, jehož jsem si do Nebe vypůjčil z německého filmu Život – stavba povolena. Tady se odehrává scénka „potápěči z Východu“. Tak se říká Čechům, kteří když hulí trávu, drží ji tak dlouho v plicích, až se zmožení kácejí pod stůl.

Kolem můžete zajít do spousty hospod. Jedna z nich se jmenuje Weltrestaurant Markthalle a najdete ji v Pücklerstrasse 34. Teď je to trochu slavnější lokál než dříve: proslavil ji zfilmovaný román Svena Regenera Pan Lehmann. Regener zpívá ve známé rockové skupině Element of Crime a jeho loserský hrdina je tady štag-gastem milujícím berlínskou variaci pepřo knedlo zelo.

Dřevo, příjemná obsluha, útulná atmosféra, nic načínčaného, prostě

starý autentický Kreuzberg, jak ho mám rád. A pod hospodou malý soukromý klub na noční rozjezd. Nebo ranní dojezd.

U nádraží se z hlavní hlučné třídy odpojuje Oranienstrasse, kde se soustřeďuje alternativní scéna a noční ži-

vot. Zejména v pátek a v sobotu se celá ulice a náměstí Heinrichplatz promění v pěší zónu a mezi davy lidí postávajících s lahvi piva v ruce pomalu kličkují noční autobusy a cyklisté.

Na rohu Heinrichplatzu a Oranienstrasse zajdu do příjemné francouzské kavárny Bateau Ivre [5]. Jmenuje se po slavné básni Opilý koráb Arthura Rimbauda, jež tu visí na stěně. Občas tu narazím na členy kapely Stereo Total, kteří bydlí za rohem, a k snídaní tu servírují skvělé francouzské sýrové a šunkovosálamové variace.

KOTTBUSSE TOR U1, U8

Tohle není Berlín, tohle je Istanbul [6]. Chvilí máte pocit, že bez turečtiny si neškrtnete. Berlín je mnohonárodnostní město, žije tu početná ruská a polská menšina, ale nejvíce právě Turků. A kolem Kottbuser Tor, jemuž se říká „Kotti“, je pak největší koncentrace kebabu na metr čtvereční v celé metropoli.

Vyhnete se opilcům a smažkám u výlezu z metra, oživlým vzpomínkám na nejdivočejší časy Kreuzbergu někdy před pětadvaceti lety, a zamířte k podjezdu [7] pod obřím panelákem, kde si lze vybrat ze dvou slušných bister.

Kebab jsou ořezané kousky grilovaného masa. Podávají se v rozpečené chlebové placce zvané Fladenbrot se spoustou zeleniny, kterou vám prodávač zalije jednou z omáček chilli, česnek nebo bylinky. Kebab bývá

v Berlíně vesměs dobrý, ale pokud to jde, nekupujte si ten, jenž se tváří jako super levný a připomíná sekanou.

Není to tak dávno, co podobný model podrobili v laboratoři rozboru a našli v něm skutečné lahůdky: rybí šupiny a ploutve, prasečí štětiny, žrádlo pro psy. Kebab z plátků masa je úplně v pohodě a k pití zkuste ayran, studený a slaný turecký jogurtový nápoj, v létě neskutečně osvěžující. Můj tip je libanonská varianta kebabu, zvaná schawarma. Úplně nejlepší umějí v malém bistru Maroush v Adalbertstrasse, kde nabízejí i skvělý falafel.

Sto metrů od Kottbuser Tor najdete Gorgonzola Club, podle mě nejlepší italskou restauraci v Berlíně. Sídli v Dresdener Strasse 121. Dobré je tu úplně všechno, od předkrmů po těstoviny, pizzy, steaky a víno. A ceny nejsou nijak přemrštěné.

Na křižovatce Adalbertstrasse s Oranienstrasse se vydejte po Oranienstrasse směrem ke stanici Görlitzer Bahnhof poznat další „nej“ Kreuzbergu. V rockové hospodě Franken už třicet let točí týž pokérovaný chlápek. Tady jsem na záchodě našel jeden z nejlepších toaletních zápisků do mého deníku: „Zátopek rovná se rock'n'roll.“ Přesné, trefné, vtipné.

Ta černá díra naproti je slavný klub SO 36, pamatující nejostřejší punkové koncerty. Občas pořádají burzy desek. Stojí za to zastavit se i v Bierhimmelu – už jen pro ten název – Pivním nebi. Často chodím do knihkupectví a antikvariátu Kisch & Co. [8]. Dobrý výběr, spousta slev a potetovaný zutivý reportér z Prahy na ceduli u vchodu.

Černá díra plná punku – klub SO 36

PRINZENSTRASSE

Koupání v centru města? Není problém. Prinzenbad [9] na Prinzenstrasse leží v srdci Kreuzbergu a v létě bývá našlapané, ale všichni se shodnou na tom, že voda je i tak chladná a osvěžující. Koupák je spíše

pro Berliňany nebo ještě víc pro Kreuzberáky. Zaplavou si a v plavkách zaplují rovnou do metra. U stánku s buřty a pivem se potkají postavy z mé letní povídky Britta, aby vyrazily na trochu chaotický výlet starým golfem na Rujanu.

KURFÜRSTENSTRASSE

Pokud se rozhodnete nechat si v Berlíně ozdobit tělo pěkným, a hlavně originálním tetováním, vystupte právě tady. V Potsdamer Strasse 93

najdete studio Tatau Obscure [10]. Pracuje tu trio půvabných tatérek. Jednou z nich je vystudovaná grafička Sara Rosenbaumová. To, jak nápaditě pracuje s prvky pop-artu, japonskými vlivy a kousky moderní grafiky, je prostě okouzlující.

UHLANDSTRASSE

Linka U1 končí mezi exkluzivními obchody Ku'dammu a okolí. V Uhländstrasse 170 sídlí jeden velmi speciální, třípatrový butik Hautnah [11]. Jeho název by šlo přeložit jako Přilehlavý a o to tu tak nějak jde. Sestnáct let přitahuje fetišisty z celé Evropy. Čím je proslavený? Třeba latexovými modýlky pro ní i jeho a vínem značky Domina, které prodávají v přilehlém vinném sklípku. Otevřeno každý den

do osmi. V sobotu vás pozvou na skleničku zdarma.

Od extravagance by nikdy nemělo být daleko k literatuře. Literaturhaus Berlin sídlí ve Fasanenstrasse 23. Není to žádný underground, ale noblesní dům i prestižní adresa ukazují, jaké místo v Německu literatura měla a má. Jisté je, že o podobných institucích, starajících se o podpo-

Brotfabrik nevoni chlebem, ale kulturou

ru psaní, si v Česku mohou autoři nechat jenom zdát.

U2

Vlaky linky U2 [12] spojují panelákovitý Pankow na východě s noblesním Charlottenburgem a Wilmerdorferm na západě. Soukají se přes módní Prenzlauer Berg a Mitte. Druhá nejstarší linka je zároveň nejpomalejší, částečně vedená po mostech nad zemí, takže z vlaků vidíte rovnou do obývacích. Na stanici Olympia Stadion je každou druhou sobotu v měsíci otevřené Muzeum metra.

Provádějí jim bývalí strojvedoucí. Zde jsem slyšel příběh o smutném rekordmanovi, co přejel pět lidí a stále jezdí. V románu se z něj stal strojvedoucí Günter – své přejetí v tunelech znovu potkává.

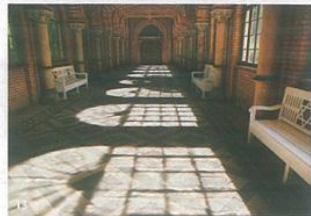
Společně s U1 je U2 moje nejoblíbenější trasa. Mezi stanicemi Eberswalder Strasse a Alexanderplatz jsem pravidelně potkával dlouhovlasého chlápka s černým psem, vodnatýma očima a tričkem s nápisem Ich bin Dein Tod – Jsem Tvá smrt. Možná

to byl jeden z těch duchů přejetých, o nichž se v knize píše. Zkoušel jsem na něj jednou opilý mluvit. Nereagoval, jen jeho pes podivně vrčel.

PANKOW

Na gymplu jsem si myslel, že název téhle čtvrti nějak souvisí s punkem a že to tady bude děsně vostrý. Všechno je ale jinak, Pankow se jmenuje po říčce Panke a kapela Pankow, tak populární v NDR, hraje ostrockpop.

K Pankowu patří čtvrť Weissensee. Jako by to nebyl Berlín, ale spíš nějaké ospalé maloměsto. S centrem ho spojují tramvaje. Najdete tu malé jezírko, podle něhož dostala čtvrť název, a v Herbert-Baum-Strasse 45 také největší židovský hřbitov [13] v Evropě. Čert ví, proč se okolní ulice jmenují po slavných skladatelích. Jednou z nich je Smetanastrasse [14]. A v ní stojí nízké paneláky s balkóny vyzdobenými s obzvláštní německou pečlivostí: ptačí budky, samorosty, skleničky, květináče. Tady vyrostla v Nebi pod Berlínem Katrin, německá holka Petra Béma. Její máma má doma malé Muzeum metra, kde pracovala jako nástěnkářka. Hezké místo na procházky, kde vás skutečně

9 nebude nikdo otravovat, protože tady prostě nikdo není.

Pokud samoty bude už příliš, zastavte se v Brotfabrik (Prenzlauer Promenade 3). Dříve se tu pekli chleba, teď kultura: filmy, divadlo, fotografie. Součástí je dobrá hospůdka s dvorkem připomínajícím džungli. Náměstíčko před žlutým domem se jmenuje Caligariplatz podle postavy šíleného doktora z kultovního německého hororu Kabinet doktora Caligariho. V roce 1920 jej natočil Robert Wiene ve filmových ateliérech ve Weissensee. Stály kousek od Brotfabrik.

SCHÖNHAUSER ALLEE

Vítejte na Prenzlauer Bergu. Můžete přestoupit na S-Bahn a vydat se jednou ze dvou okružních linek S-41

INZERCE

či S-42 kolem města. Výlet vám zabere hodinku, ujedete 37,5 kilometru a ani na vteřinu vám z očí nezmizí televizní

věž na Alexanderplatzu. Jako by to byl hrot gramofonu a vy jste letěli po roztočené desce. Co si na cestu pustit? Určitě něco berlinského: Einstürzende Neubauten, Lali Puna, Tarwater. Nebo Davida Bowieho, který v Berlíně natočil tři desky: Low, Heroes a Lodger.

Možná ale zůstaňte tady. Na Schönhauser Allee je totiž fajn. Bydli tu třeba ruský německý písničkář literát Vladimir Kaminer a z kuchyně se dívá přímo na vlaky metra. Pod mostem se občas odehraje nějaký malý koncert, jak tomu je i v Nebi pod Berlínem. Velké obchodní centrum je zajímavé

LETECKÉ ZÁJEZDY NA NEJKRÁSNĚJŠÍ OSTROVY

ISCHIE, odlety každou neděli

Hotely *** jíz od **8 900 Kč**

Hotely **** jíz od **10 990 Kč**

Ceny zahrnují: 7 nocí s polopenzí, letenku, transfer, delegáta CK

VELKÝ LETECKÝ OKRUH SICÍLIÍ

20. 09. – 27. 09. **19 990 Kč**

Cena zahrnuje: 7x ubytování s polopenzí, letenku, průvodce, transfery

LETECKÝ VÍKEND FLORENCIE – PISA

26. 09. – 29. 09. **9 990 Kč**

Cena zahrnuje: 3x ubytování se snídaní, letenka, transfer, průvodce

SICÍLIE, odlety každou sobotu

Hotely *** jíz od **14 990 Kč**

Hotely **** jíz od **15 590 Kč**

Ceny zahrnují: 7 nocí s polopenzí, letenku

MADEIRA, odlety každou neděli

Hotely *** **14 990 Kč**

Hotely **** **19 590 Kč**

Ceny zahrnují: 7x ubytování se snídaní, letenku

fede
cestovní kancelář

Cestovní kancelář FEDE, s.r.o.
Jeruzalémská 3, 110 00 Praha 1 www.fede.cz

Tel.: 00420 224 142 340, 350, 356,
Fax: 00420 224 142 341, fede@fede.cz

dobře zásobeným knihkupectvím a cool barovou pláží Deck 5 na střeše. Když přejdete ulici a vyrazíte na konec Kopenhagener Strasse, narazíte na kavárnu Kohle Quelle [15]. Tady to moc cool není, ale o to je to lepší.

Název baru by se dal přeložit jako Uhelný pramen. V domě, kde sídlí, se odehrává část románu mé kamarádky Tanji Dückerové Zóna Berlín. Ta mimochodem bydlí hned vedle.

16

Za dob NDR byl tenhle roh koncem světa a na místě kavárny zival nudou obchod, kde se prodávalo levně hnědé uhlí. Tím se mimochodem v mnohých bytech stále topí. Odřené sedačky, umakart, narychlo sbitý bar, levné koktejly a pohovky ze sedmdesátých let. A skutečně žádní turisté.

Ze Schönhauser Allee vybíhá také Dänen Strasse, kde v mém románu bydlí Katrin, co miluje Petra a Island a bojí se bouřky. Na druhou stranu z hlavní třídy odbočuje na malé náměstíčko Stargarder Strasse. Sem se od stanice metra přestěhovala nádražácká hospoda Nordring, kde se scházejí strojvedoucí metra a rychlodráhy a kde se odehrává i jedna scéna z Nebe pod Berlínem. Na domě byly ještě loni vidět kousance kulek z kon-

17

ce války. Naproti je vyhlášená zmrzlina, Kleine Eiszeit [16] – Malá doba ledová či zmrzlinová –, před kterou se denně klátí dvacetimetrová fronta, a také Gethsemanekirche, kostel, v němž se v roce 1989 scházeli odpůrci komunismu.

Nedaleký Helmholtzplatz je mé osudové místo. Málem jsem tady umřel.

Mohl za to koláč s trávou, kterou mi přivezl jako dárek kamarád z Čech. Byl 1. máj, hry na revoluci čas. Posnili jsme koláč, dopili kafe a vyrazili do Kreuzbergu podívat se, jak se budou řežat pankáči s policisty. Já ušel ale jen čtyři sta metrů. Vytuhnul jsem u policejní dodávky na Helmholtzplatzu: napůl mrtvý jsem se doplazil zpátky domů, aby se mi zdály nejděsivější sny mého života. Ten den před šesti lety jsem ve snech stokrát zemřel a s trávou definitivně skončil.

Náměstí proslavil film Léto pod balkónem, jenž se tu natáčel. V každém rohu sídlí dobrý podnik a uprostřed se zelená park. Pořád se mi líbí starými pohovkami zaplněný Wohnzimmer čili Obývací nebo restaurace pojmenovaná po mexické malířce Frida Kahlo. Mezi její pravidelné návštěvníky patří mařík, který plete vlíně ponožky. Pro koho, to nikdo neví. Ten kluk totiž nemluví.

Jednou ujetou stanicí S-Bahnem dosáhnete ze Schönhauser na Prenz-

18

lauer Allee. Leží u výpadekvy směrem k Baltskému moři a vedle v Saryan Grillu mivali slušný kebab. Přibrál jsem tu za rok pět kilo a nasbíral dalších pár kilo řečí. V blízké Zelterstrasse 2 jsem totiž bydlel a díval se na vyhořelý činžák naproti. Ve stejném bytě přespává i hlavní hrdina Nebe pod Berlínem, zkrachovalý pražský učitel Petr Bém. Zajímavější na téhle krátké a jinak zoufale nudné ulici je to, že v čísle čtyři [17] jako malá bydlela zpěvačka Nina Hagenová, než zdrhla z domova. Byl to nějaký její fanoušek, kdo z punkové nostalgie přemaloval na černou špičku bradavek víly na reliéfu ve vchodu?

Nedaleké Zeiss-Grossplanetarium [18] (Prenzlauer Allee 80) bývala jedna z pých východního Berlína. Enderáci sice nemohli nikam cestovat, ale tady měli celý vesmír jako na dlani a v něm rovných devět tisíc hvězd. Také tohle místo si v knižce zahrá-

10

Prater Garten – kecat a popíjet tu můžete hodně dlouho

lo, v epizodě se starým užvaněným taxikářem, jehož dojmají světa aut, v noci jemně olizující stříbrnou kopuli beznohé sestry televizní věže, kterou sem někdo odkopl.

EBERSWALDER STRASSE

Stanice a její okolí naplňují pár mých berlínských nej. Hned pod metrostem chodím ke kiosku na nej-

19

lepší Currywurst, opečenou klobásu zalitou kečupem, jehož složení tu přísně tají, a zasypanou kari. U Konnopke's [19] obsluhují nosaté tety v zástěrách a strejdivé s mohutnými kníry, kolem se valí auta a tramvaje,

20

nad vámi duní metro a vy se ocitnete na malém voňavém burtoostrově. Běžná je fronta a jediné, co se za léta

změnilo, je, že bufet vstoupil na Internet a místo piva si lze objednat i bio-nádu, módní hit posledních německých let – prostě dobrou limonádu pořízenou z čistých zdrojů.

V Danziger Strasse bydlí spisovatel Thomas Brussig a ze svého podkrovního bytu se dívá na Kulturbrauerei – Kulturní pivovar [20]. Pivo se tu kdysi skutečně vařilo, dnes se sem chodí na koncerty, výstavy, do divadla nebo prostě jen tak zapařit na nádvoří.

Z křižovatky vybíhá Kastanienallee, moje asi nejoblíbenější ulice. Hned na kraji najdete kavárnu s poetickým jménem An einem Sonntag im August [21]. Název si půjčila z dramatu

21

Františka Hrubína z roku 1958 – český Srpnová neděle. Na gaučích se starými péry se skvěle povaluje, levně se zde snídá, večer občas vystoupí nějaká kapela nebo DJ a ke štamgastům patří chlápek, který je skoro tak dobrý básník jako Hrubín. Za pět eur vám přímo na fleku něco složí. Zadal jsem mu slova Berlín, metro, Praha, láska a vypadlo z něj tohle: „Metro je moje láska, v Berlíně i v Praze, když v tunelu světlo praská, bývám z toho na dně.“

Moje milovaná pivní zahrádka Prater Garten sídlí přes ulici. Pod obřími kaštaný točí Prater Pils, k tomu si dejte opečenou klobásu se sprévaldskou okurkou. Za NDR byla podpultovým zbožím. K zahrádce patří povídání dlouho do noci a dobrá restaurace.

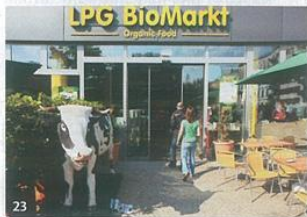

A u vchodu sídlí alternativní scéna divadla Volksbühne.

Na Kastanienallee jsou obchody s berlínskou módou, kavárny, turecká bistra i ostré hospody a hrbatý chodník, po kterém tančí mladé Berliňanky v lodičkách či balerínách. Hodně rád mám roh, kde se ulice kříží s Oderberger Strasse. Na jejím severním konci se každou neděli koná bleší trh [22]. Také tam začíná Mauerpark, vyhledávané místo ke grilování, popíjení a pozorování západu slunce. Jen si dejte pozor na střepy.

SENEFELDERPLATZ

Berliňané jsou už dávno bio a ti, kteří bydlí na Prenzlauer Berg, vyrážejí za nákupy právě na tohle

náměstí. Ve žlutém činžáku u metra se usadil údajně největší biosupermarket v Evropě – LPG BioMarkt [23]. Na dvou podlažích koupíte vše od biočaje, biovína a biopiva až po biočipsy, biosyrečky a biotlačenku. Součástí je biokavárna s dětským koutkem. Majitel obchodu plánuje bioexpansi po celém městě, škoda že nějaký obchod neotevře taky na pražském Žižkově.

Prenzlauer Berg byl „in“ už za NDR. Východoberlínská kulturní scéna od literátů po punkery se potkávala

právě zde. Tehdy ale byly všechny činžáky otřískané a na ulicích neparkovaly BMW a porsche, ale jen pár trabantů a škodovek. Prenzlberg, jak se mu zkráceně říká, byl v prvních deseti popřevratových letech tou nejlákavější čtvrtí, kam se jezdilo pařit a kde se dalo levně přebývat. S tím druhým už je konec, Prenzlberg je příliš módní, bydlí tu herec Daniel Brühl z Good bye, Lenin!, hudebníci z Rammstein nebo spisovatelka Judith Herrmannová. Ze studentů poflklujících se po barech se stali „mladí a úspěšní“ rodiče litající za ratolestmi. A ti, co neuspěli, sedí v barech pořád, ale děti mají taky. Snad nikde jinde nebudete tak často kličkovat mezi kočárky. Pro rodiny s dětmi je tahle čtvrt rájem – na každém náměstí a v každé druhé proluce vyrostlo hřiště pro caparty.

Prenzlauer Berg kouzlo pořád ještě neztratil, stačí, když opustíte Koll-

witzstrasse a vyhnete se profláklému náměstí Kollwitzplatz, kde se dá popíjet v sice elegantních, ale předražovaných restauracích.

Doporučuju ruský podnik Pasternak v Knaackstrasse 22/24. Vedle ruské kuchyně nabízejí i židovské speciality a ze zahrádky je hezký výhled na „tlustého Hermanna“ [24], starou vodárenskou věž, v níž se bydlí. Je tu klid, jen občas kolem někdo prošustí na kole.

To byste si měli alespoň na den půjčit, je to pohodlné a bezpečné, protože na rozdíl od Prahy je Berlín k cyklistům velmi vstřícný. Ulice jsou

12

13 široké, skoro všude najdete pruh pro kolaře. Možností, kde si kolo vyzvednout, je spousta: Na Prenzlauer Bergu zkuste třeba Radkraft ve Schwedter Strasse 268 nebo Orange Bike [25] v Kollwitzstrasse 35.

ROSA-LUXEMBURG-PLATZ

Žlutě vykachličkovaná zastávka, kde se v Nebi pod Berlínem tak dlouho čeká na opožděný vlak metra,

a přilehlé náměstí se jmenují po zavražděném německém revolucionáři Rose Luxemburgové.

Na rohu s Torstrasse se už celá desetiletí otevírají nenápadné a trochu zaplivané dveře Kaffee Burgeru. Sem jsem chodil v době, kdy mě ještě bavilo trsat a nevadilo mi, že mi to nejde a že se u toho potím. Při diskotékách bývá natřískáno. U vchodu se to tlačí jak ve frontě na maso za starých dob a dovnitř se dostanete jen tehdy, když toho má někdo dost a odtančí domů. Kavárna s letitými tapetami byla kultem už za NDR, kdy se tu scházeli východoberlínské intelektuály.

Každou neděli jsem sem chodil na literární večírky kabaretu Reform-

ní scéna, domov a svět, který založil Wladimir Kaminer. Naučil jsem se, že literatura může být taky zábava. Divoké literární dýchánky plné historek „obyčejného dne“ nás s Igorem Mali-jevským inspirovaly ke kabaretu EKG. Každý měsíc ho chystáme v pražském Divadle Archa.

Kaminer tady jinak pořádá také své kulturní punk-etno parties Russen-disko – Ruské disko. Tak se jmenuje

i jeho slavná první knížka povídek. Na náměstí stojí známá kavárna Voss, alternativní kino Babylon [26], a hlavně divadlo, kam chodím raději od té doby, co netančím. Jmenuje se Volksbühne [27], jeho logo tvoří kráčekující kolo a vládne mu známý režisér Frank Castorf, mimochodem původní profesí železničář. Dramaturgie je ostrá, politická a konfliktní, hry mívají i šest hodin a musíte být připraveni na hodně krve a nahoty, jak to tak v německém divadle bývá. Provokativní je už neón na střeše – OST, tedy „Vlchod. To aby bylo každému jasné, ve které části města se nachází.

V obou z bočních křídel Volksbühne sídlí kluby, Roter Salon a Grüner Salon. Každý je úplně jiný. V tom „rudém“ jsou stěny pokryté plyšem, jenž pohlcuje rychlé i pomalé elektrobeaty, v tom „zeleném“ mají dubovou podlahu, hodné skla a sametu a pořádají opravdové „salóny“ s výukou tance či literárními čteními.

MOHRENSTRASSE

Stanice [28] má pohnutou historii. Ve válce byla zcela zničená a říká se, že naleštěný rudohnědý mramor na stěnách a sloupech byl pro rekonstrukci použit z bývalé budovy říšského kancléřství. Stálo vedle stejně jako bunker, kde Vůdce spáchal sebevraždu. Po rozdělení města jen pár metrů odsud vyrostla zeď. Tunel

dál na západ byl zasypán a provoz se na tři desetiletí zastavil.

Vyjděte z metra, zabočte do Wilhelmstrasse 44 a zastavte se u velvyslanectví České republiky [29]. Jistý

Památník holocaustu je přístupný ve dne i v noci

německý bulvární deník před časem označil za nejošklivější ambasádu v Berlíně právě tu naši. Připomíná betonovou vesmírnou loď, která sem zabloudila z nějaké černé díry, a po převratu se dokonce demonstrovalo za její zboření. V módě je ale retro, a tak si budova architektů Vladimíra a Věry Machoninových zahrála v několika filmech a začali ji vyhledávat turisté. Šestipatrový moloch byl původně určen pro 250 lidí. Dnes jich tady pracuje jen zlomek. Chladný je zvenku, chladný je i uvnitř. Holé stěny, rudá kůže na křeslech a ve vzduchu pořád něco z atmosféry studené války, kdy byla ambasáda centrem špionáže proti Západnímu Berlínu. Dobré místo pro nějaký román.

POTSDAMER PLATZ

V časech rozděleného města tady nebylo nic. Jen vysoká zeď, holá pláň, po které se proháněli zajíci, a vzpomínky na slavnou předválečnou minulost. Tady totiž dýchalo kulturní a zábavní centrum Berlína.

30

na, bary, hotely, kabarety a třeba slavná umělecká kavárna Café Josty. Ve Wendersově Nebi nad Berlínem ji

marně hledá starý heřec Curt Bois, jenž si tam před válkou kupoval cigarety.

Po sjednocení se nad Postupimským náměstím [30] roztančily stavební jeřáby a prázdný prostor zastavěli prestižní světoví architekti, jako Renzo Piano, Helmut Jahn či Hans Kollhoff. Café Josty znovu vyrostlo

31

v Sony Center, ale s tím původním nemá kromě názvu nic společného. Patří turistům.

Postupimské náměstí zaplnily mrakodrapy z betonu, oceli a skla. Ne všichni jsou ale z nových staveb nadšení. Blixa Bargeld z Einstürzende Neubauten to vidí v písničce Stav země třeba takhle: „Všechno jen budoucí ruiny.“

Na náměstí zajděte do Filmmusea Berlin (Potsdamer Strasse 2), dobře mapujícího vývoj německého filmu od Fritze Langa po Toma Tykwera, či do řady restaurací a kin, kde se producírují hvězdy a hvězdičky během festivalu Berlinale. Také tu stojí replika prvního berlínského semaforu z roku 1924.

Ten starý, autentický Potsdamer Platz ale přesto najdete. Jen se za ním

15 musíte vypravit do podzemí. Nádraží S-Bahnu a U-Bahnu totiž byla celá desetiletí zabetonovaná, a tak z dlaždiček čtete minulost. To mimochodem platí pro víc míst v Berlíně: Město se na povrchu každou minutu proměňovalo, pod zemí zůstalo zakonzervované. Na stanici U2 si v románu Petr Bém přivydělává hraním na kytaru. A přitom ho pozoruje Bertram, jeden z duchů metra.

Kousek od náměstí najdete Památník holocaustu architekta Petera Eisenmana, vytvořený z různých vysokých betonových bloků, mezi nimiž se lidé ztrácejí a znovu vynořují jako loď v rozbouřeném moři. Nedaleko je i Staatsbibliothek zu Berlin [31] (Potsdamer Strasse 33), známá knihovna, kterou se procházejí andělé z Nebe nad Berlínem. Dovnitř vás ale na rozdíl od nich pustí jen s průkazkou.

Knihovna vyrostla v Západním Berlíně jako součást takzvaného Fóra kultury, vybudovaného v šedesátých letech. Dále ho tvoří například Neue Nationalgalerie (Potsdamer Strasse 50), kde najdete skvělou sbírku moderního evropského umění, včetně německých expresionistů ze spolku Die Brücke.

GLEISDREIECK

U2, U1

Na téhle staré nadzemní stanici [32] můžete přeskočit z U2 na U1. Poblíž sídlí Německé technické muzeum pro velké i malé kluky, ale já tohle místo miluju pro jeho industriální poezii: koleje metra překonávají po starých

32

mostech velký prázdný prostor, po kterém kdysi jezdily vlaky hned na několik nádraží. Když popojedete po nástupišti, uvidíte Potsdamer Platz z trochu jiné, ne tak známé perspektivy. A stejně tak i Schöneberg či Kreuzberg. Tady se stala nejvážnější nehoda v dějinách berlínského metra: v roce 1908 se srazily dva vlaky a zahynulo osmnáct lidí.

U3

Z Nollendorfplatzu se lze linkou U3 vydat do Dahlemu. Ráno bývají vlaky docela plné, v Dahlemu totiž sídlí Freie Universität Berlin, Svobodná univerzita, kam jsem chodil. Architekti při výstavbě stanic nešetřili na nápaditosti: nádraží Heidelberger Platz připomíná katedrálu, Dahlem-Dorf zase vypadá jako vesnické stavení ze severního Německa.

WITTENBERGPLATZ

U1, U2, U3

Budova z roku 1913 vypadá jako elegantní obchodní dům [33]. Není se co divit, stojí jen pár kroků od míst, kde se dá utratit spousta peněz za módu ve značkových butikách a obchodcích.

33

Nejluxusnější a nejprofláknutější je jistě KDW – Kaufhaus des Westens, tedy Obchodní dům západu [34] (Tauentzienstrasse 21–24), údajně pořád největší nákupní centrum v Evropě. Určitě je ale jedno z nejznámějších. Dveře šestipatrové budovy se otevřely v roce 1907. Palác luxusu za války přežil zřícení amerického letadla a následný požár stejně jako záplavu východních Němců v roce 1989, kterých sem prý přicházelo na 200 tisíc denně a metro muselo vypravovat zvláštní soupravy.

34

KDW je po Reichstagu a Braniborské bráně třetím turisty nejnavštěvovanějším místem ve městě. O vánocích si před jeho dveřmi

35

občas postaví gril podivný chlápěk: na počkání upeče to, co jste si uvnitř zakoupili. Lidé ale nebyvají štedří, a tak se grilují hlavně staré plastové barbíny, které našel v popelnících. Trochu to smrdí. Ten kluk bojuje proti konzumu, jehož obzory jsou na Tauentzienstrasse a na sousedním ještě známějším Ku'dammu nekončné.

Pokud se vám z toho zatočí hlava a dostanete hlad, stavte se na zcela přízemní, ale výtečnou sekanou. Bistro [35] najdete podle vůně uprostřed bulváru, kde vedle KDW sídlí ještě jeden obchodní dům, patřící k symbolům Západního Berlína – Europa-Center s roztočeným logem Mercedesu na střeše. V Nebi nad Berlinem se u něj slétávají andělé.

U4

Nejkratší linka. Míří pod Schönebergem z Nollendorfplatzu na Innsbrucker Platz. Dopravu zajišťují jen dva vagonky, metro připomíná lokálku. Trať měří necelé tři kilometry a je na ní jen pět zastávek.

NOLLENDORFPLATZ

U1, U2, U3, U4

Povinná zastávka pro příznivce metra. Přestoupit se dá na čtyři linky, a tak tu panuje více než čilý provoz. Všechny tratě patří do takzvaného úzkého profilu: vagonky i tunely jsou užší než na zbývajících a novějších linkách.

Pár kroků od nádraží je hlučný Lützowplatz s profláklým lokálem Bar am Lützowplatz. Pišu o něm proto, že se v něm mohu upít k smrti. Mám zde totiž otevřený účet. Do jednoho německého povídkového souboru jsem napsal vzpomínku na to, jak jsem Německo brázdil ve staré škodovce a dělal ochutnávky českého piva. Honorář? Tisíc piv v tomhle baru. Zatím jsem vypil dvě.

Určitě napinavější je Bauhausarchiv [36] (Klingelhöferstr. 13–14). Architekti Bauhausu předcházeli dobu, hodně dbali na funkčnost a účelnost staveb. Jejich škola vznikla v roce 1919 ve Vymaru, pak se přestěhovala do Desavy, odkud ji na kraji třicátých let vyhnali nacisté. Jejich tlaku ale dlouho nevydržela odolávat ani v Berlíně. Účelné, jednoduché, stále velmi moderní a nekonvenční stavby najdete na okrajích města. Vyrstlo tu šest dělnických sídlišť, která by Německo nyní rádo zapsalo na seznam UNESCO. V Bauhausarchivu pořádají nejružnější

36

tematické expozice a vystavený nábytek působí tak nádherně, že v místní klidné kavárně přemýšlíte, proč něco takového dávno nemáte doma.

U5

Začíná na Alexanderplatzu a letí východním směrem pod Friedrichshainem a Lichtenbergem. Končí takřka na hrázi rybníka v Hönowě, na skutečném konci světa. Z Alexu se buduje pokračování na hlavní nádraží, takzvané kancléřské metro. Vlaky budou stavět i ve vládní čtvrti – u Reichstagu a Úřadu kancléře.

ALEXANDERPLATZ

U5, U2, U8

Ze starého „Alexu“, jak ho ve svém skvělém experimentálním románu Berlin Alexanderplatz (1929) zachytil Alfred Döblin, nezbylo skoro nic. Předválečnou dobu pamatuje jen Berolinahaus a Alexanderhaus. Za NDR staré rozbité domy nahradily paneláky a velké plochy asfaltu. Z náměstí se stalo centrum východního Berlína. Zachovanou ukázkou socialistického realismu je Dům učitelů. Citáty z Döblinova románu pak zdobí zrekonstruovaný panelák bývalého Domu elektropřmyslu.

Náměstí dominuje televizní věž [37] z roku 1969, Honeckerův penis, jak jí

Na místě Paláce republiky vyroste replika městského zámku

říká jeden můj kamarád. Výhled stojí samozřejmě za to, jen rychlovtaň je trochu předražený a palačinku se zmrzlinou, co nahoře mají, si dejte

37

klidně jinde. Restaurace ve věži se otáčí a právě to dobře ilustruje proměnu světa. Za NDR bylo všechno pomalejší – kolem dokola se hosté otočili za hodinu a pak je číšník vyzval, aby vypadli. Dnešní svět je rychlejší, a tak si město prohlédnete už za půl hodiny. A nikdo vás navíc nevyhodí. Věž se mi nejvíc líbí ztracená v nízké oblačnosti. Její vršek nebývá vidět. Změní se v sloup, co podpírá těžké šedé rozpršené nebe.

38

Alex mám úplně nejvíc rád v podzemí, v bludišti chodeb a linek. Stanice [38] se renovuje, ještě nedávno byly

na zelených kachlicích stopy po kulcích a nápisy pamatovaly třicátá léta. Tady v mé knize skupina U-Bahn odehraje svůj poslední koncert, na nástupišti linky U5.

Když půjdete za věž, potkáte pankáče koupající se ve fontánách [39] před starou radnicí a pomalu dojdete ke komunistickému pomníku, který rozebírají jeřáby, k Palast der Republik (Schlossplatz). Obří krabici se přezdívalo „Erichova lampárna“ kvůli stovkám obřích lustrů. Zasedal zde parlament, pořádaly se partajní sjezdy, koncerty i plesy. O zachová-

39

ní Paláce republiky se před pár lety svedly těžké boje, jeho zastánci ale prohráli. Sousoší Marxe a Engelse v parku před ním zůstane, a bude se tak dívat, jak na místě azbestobetonového monstra vyroste replika původního zámku. Ten komunisté vyhodili do vzduchu v padesátých letech.

WEBERWIESE

Vítejte ve Friedrichshainu. Tato nudná stanice se v Nebi pod Berlinem stala svědkem důležité události, zde se totiž český uprchlík Petr Bém seznámí s východoněmeckým ztra-

cencem Panchem Dirkem: „Oba jsme měli kytary, já cigarety, on zapalovač.“ Dohodnou se, že spolu založí kapelu U-Bahn, protože mají rádi tmu, rachot a punk.

Když vylezete z metra, ocitnete se na bulváru Karl-Marx-Allee, vystaveném v padesátých letech po staliniském vzoru. V současnosti si s touhle

třídou nikdo neví moc rady, ženou se po ní proudy aut, je hlučná a zároveň tak nějak ztuhlá, bez života. Monumentální stavby, včetně předimenzovaného kina Kosmos [40], z pozdější doby veškerý pokus o vzor či alternativu zadupávají do země, možná je lepší utéct do tichých postranních uliček. Třeba do Wedekind Strasse.

Frank Wedekind patří k mým oblíbeným německým dramatikům, jeho nejslavnější hra se jmenuje Procitnutí jara a po svém uvedení na začátku minulého století byla zakázaná, moc se v ní mluvilo o sexu a touhách dospívajících. Jeho berlínská ulice [41]

je tichá a nenápadná. Proslavil ji ale film Životy těch druhých o prominentním východoněmeckém dramatikovi, jenž se tesilovému režimu rozhodne postavit, a jeho přítelkyni, herečce, která moci nakonec podlehne. Bydlí spolu právě tady a na půdě je odposlouchává agent Stasi, jenž se rozhodne polepšit.

FRANKFURTER TOR

Exkurze po stalinistické architektuře pokračuje. Na každé straně téhle křižovatky stojí dva mohutné majáky [42], jakoby strážící vstup

do centra východního Berlína. V domech bydleli zasloužilí straníci a z oken sledovali cyklisty během Závodu míru a návštěvy z bratrské Moskvy. Až budete mít stalinského caropatosu dost, zaplujte zase do uliček Friedrichshainu. Že to tady žije, ukazuje třeba Riga Strasse, a zejména pak Simon-Dach-Strasse. Jedna zahrádka navazuje na druhou, chodníky jsou hrboilaté a některé domy stále ještě oprýskané.

Dobrá bar je třeba Conmox (Simon-Dach-Strasse 35). Jmenuje se podle dvou psů majitelky a jde o jeden z nejstarších a nejlepších podniků. Uvnitř torza ševcovských strojů a kopyta bot, do toho výjev z lesů s jelínky v říji. Dejte si třeba Apfelschorle, osvěžující střík z jablečného džusu a vody. Patří k berlínskému létu.

Podle některých mých kamarádů je dělnický Friedrichshain „echt“ Berlin

bez turistů a novozbohatlíků. Možná je pravda, že si tady nikdo na nic nehraje, osazenstvo barů je mladší a alternativnější než na Prenzlauer Bergu. Holky vedle u stolu si nepovídají o miminkách, ale o tom, kde si nechaly udělat novou kěrku. Na kočárky tady všichni mají ještě čas.

Dobré a celkem levné ubytování najdete v Hotelu 26 v Grünberger Strasse 26. Kouzelné je náměstíčko Boxhagener Platz [43]. Ve dne v noci se pod stromy poskládají pankáči se

psy, jejichž život se nějak podivně zacyklil. Nejstarší a nejlepší lokály se jmenují Fargo a Feuermelder čili Hlasič požárů.

18

19 SAMARITERSTRASSE

Vyšlápnete si k Platz der vereinten Nationen (náměstí Spojených národů, dříve Leninovo). Na místě sochy rudého vůdce před obří, kaskádovitě pojatou „Platte“, jak se říká panelákům, stojí kamenná studna bez vody [44]. Socha Vladimíra Iljiče, co se vždy tvářil tak našťavaně, jako by mu ukradli hračku, si zahrála ve snímku Good bye, Lenin!, kde letí ulicemi unášená vrtulníkem. Pár kroků odsud

pak začíná jeden z nejznámějších parků – Volkspark Friedrichshain. Pod kopečky se ukrývají zasypané trosky předválečného města.

FRANKFURTER ALLEE

Pompézní třída se dávno proměnila v obyčejnou městskou ulici, na níž najdete například obchod s pravým berlínským designem Berlinomat (Frankfurter Allee 89). Nakoupit lze také ve velkém nákupním centru u nádraží [45] a hned přeskočit z vltaku U-Bahnu do rychlejšího S-Bahnu. Sjeďte jednu stanicí na Ostkreuz.

Když se budete dívat z okna, hned pod prvním mostem zahlédnete hospo-

du Zum Igel, tedy U ježka, poctivou čtyřku ve Scharnweberstrasse 1, o jejímž osazenstvu v knížce báji jeden z hrdinů.

Ostkreuz je velká křižovatka linek rychlodráhy na východě města. Opo- menout by jí neměl žádný fanoušek vlaků. Má zvláštní atmosféru zmatku, věčného pohybu a někdy se jí také říká hanlivě Rostkreuz – tedy ne Východní, ale Rezavý kříž. Nádraží je

památkově chráněné a nyní prochází rekonstrukcí.

Hned vedle stanice stojí stará velká, trochu oprýskaná vodárenská věž [46]. Pokud se k ní budete chtít dostat, musíte se prodrat křovím. Vyplátí se to. Tady má totiž svou zkušebnu punková skupina U-Bahn, tedy alespoň v Nebí pod Berlínem. Dovnitř mají přístup jen kluci, protože holky by podle zpěváka Pancha Dirka rušily tvůrčí energii kapely.

Z Ostkreuzu je to jen jedna stanice do rozlehlého Treptower Parku s pomníkem osvoboditelům z řad Rudé armády. Dál na východ leží čtvrti Marzahn, Lichtenberg, Hohenschönhausen a Hellersdorf. Panelákovy na enderácký způsob.

MAGDALENENSTRASSE

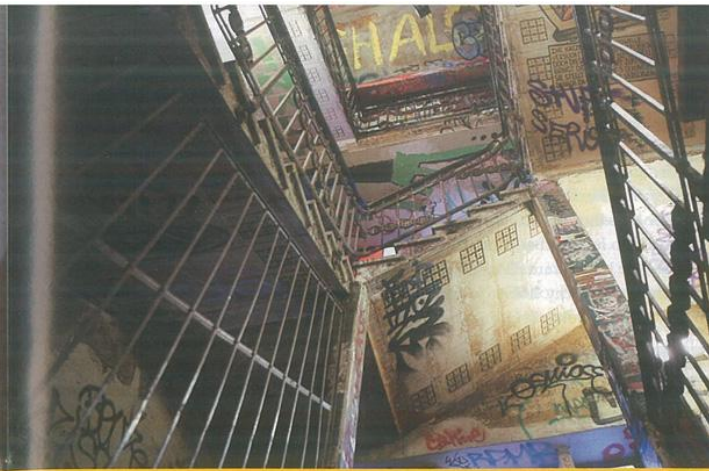
Stanicí zdobi dvacet obrazů s dělnicko-rolnickou revoluční tematikou, jakási socialistická křižová cesta [47]. Visí na správném místě: tady, v Lichtenbergu, sídlilo ministerstvo pro státní bezpečnost NDR (Rusche-strasse 103). Dohlíželo na bdění, spaní i snění celé země a zaměstnávalo neuvěřitelných 20 000 lidí. Ministerstvo se změnilo v Muzeum státní bezpečnosti – Stasi. Její hlavouni byli zvláštní chlapi. Šéf Stasi, Erich Mielke, zvaný „malý Erich“, podléhal přímo „velkému Erichovi“ čili Erichu Honeckerovi. Mielke miloval pořádek a bizarnosti – na stole v pracovně měl položenou posmrtnou masku Lenina, aby věděl, že co dělá, dělá správně.

Lichtenberg je jinak – zejména kolem nádraží – na některých místech

V Muzeu Stasi najdete posmrtnou masku Lenina

Tacheles stále vzdoruje turistům

v současnosti politicky trochu moc hnědý a na Internetu se objevuje v seznámení oblastí, kam je lépe necho- dit. Takže takové Weitlingstrasse se raději vyhněte.

U6

Vlaky míří ze čtvrti Tegel, kde se nachází letiště, pod Mitte a Kreuz- bergem k bývalému letišti Tempelhof a pokračují až do vesnického Alt- -Mariendorfu. V časech rozdělení- ho města projížděly pod východním Berlínem zabetonovanými stanicemi duchů.

ORANIENBURGER TOR

Nádraží leží těsně pod povrchem a působí zoufale obyčejně. Možná proto se zde v Nebi pod Berlínem odehraje jedna z nejdramatičtějších scén. Pod vlak tu skočí Bertram, zkrachovalý muzikant, který se pak jako duch zjevuje Petru Bémovi.

Přílehlá Oranienburger Strasse byla před deseti lety středobodem východního Berlína se spoustou alter- nativních lokálů, ale nyní je bohužel už jen korzem pro opilé Brity, jemuž se Berlínané spíše vyhýbají. Jedna předražená restaurace vedle druhé s číšníky, co se proměňují v náhončí turistů. Zrychlete krok. Nebo zamířte k Tacheles, který nejde přehlédnout.

Býval to slavný obchodní dům, ve- likostí prý srovnatelný s populárním KDW v západní části města. Sláva vzala za své v druhé půlce minulého století. Tacheles rozsekaly bomby

a granáty, nacisté zaplavili podzemní prostory vodou. NDR budova přežila jen náhodou jako ruina a její vyhození do vzduchu se plánovalo ještě krátce po převratu. Barák ale obsadila umě- lecká iniciativa a squatteři. Hromada troskek najednou ožila. Když jsem budovu v první půlce devadesátých let bloudil, na schodech a balkónech ještě někde chyběla zábradlí, v impro- vizovaných ateliérech se pracovalo se svářečkami a ocelí, na chodbách vládla naprostá tma.

Posprejovaný Tacheles je jednou z posledních vzpomínek na divoká léta v srdci znovu sjednoceného Ber- lína. Aní dnes není nic pro slečinky, nic navoněného a nablýskaného. Rudě nasvícené alternativní kino zaplnili sedačkami původem snad z vyřaze- ných karos, industriálně laděné Café Zapata zdobí sochy ze železa a vedle je několik výstavních prostor. Znalci

48

ale tvrdí, že avantgarda se odsud dávno odstěhovala.

Auguststrasse by měl projít každý, kdo se zajímá o současné umění. Sídli tu jedna malá, ale velmi akční galerie vedle druhé. Zajděte třeba do Eigen + Art (Auguststrasse 26),

zastupující světoznámé autory Lipské školy, jako Nea Raucha či Tima Eitela. Ve dvou maličkých místnostech zve- na výstavy obrazů, které dost často jinde k vidění nejsou. Další galerie hle- dejte v Sophienstrasse a Linienstrasse.

Hned vedle Eigen + Art najdete také omšelou tančírnu. Znají ji jen Východoberlíňané, jmenuje se Clär- chen Ballhaus [48] a v trabantí době znamenala něco jako poslední šanci. Scházeli se tu lidé 30 plus, snažící se na poslední chvíli s někým seznámit.

49

Sál se příliš nezměnil a z minulosti oběma nohama skočil do současnos- ti milující retro. Staniolové závěsy, ohmatané židle, kapela a číšníci z roku raz dva, elegantně tančící s tácy nad hlavou mezi účastníky kursu salsy. A také karbanátky, jimž se říká „Bulletin“, párky s bramboro- vým salátem a slušný řízek s chřes- tem. U vchodu na zdi visí nápis: „V džínách vstup zakázán.“ V džínách je v současnosti vstup samozřejmě povolen a k tančírny patří i velká a velmi příjemná zahrádka.

Možností, kde se dobře najíst nebo popít, je v okolí několik. Zkuste třeba Strandbad – Mitte (Kleine Hamburger

Str. 16), kavárnu vyzdobenou mořský- mi koníky a plážovými koši. Tady prac- uje jako servírka hrdinka mé letní povídky Britta. Možná tam bude.

Kultovním místem v Mitte zůstává bar Zosch [49] v Tucholskystrasse 30, kde uprostřed noci potkáte pankáče i intonše narovnané u ohmataných dřevěných stolů. Barman chodí v ná- tělníku a popijí pivo řízlé malinovým sirupem. Zkuste ho taky. Říká se tomu Berliner Weisse, vedle červené se běžně podává i zelené lesní varianta a nikde jinde než v Berlíně se nesmí vyrábět.

Ve sklepě Zosche je malý sál, kde v Nebi pod Berlínem odehraje skupi- na U-Bahn svůj první koncert s bub- níkem Atomem. Vypukne rvačka, klub je totálně zdemolován a kluci z kapely zde mají od té chvíle plot.

Když mě v Berlíně přepadla nostal- gie po Čechách, uspokojil jsem ji ne- čekáně v bazaru s muzikou Unter den Gleisen – Pod kolejemi [50] (Friedrich- strasse 128). Sestoupil jsem do podze- mí a ocitl se v tajemném světě provo- něným starými deskami. Nade mnou duněly tramvaje a za zdi vlaky linky U6. Mezi tunami vinylů jsme našel oddělení s československým popem

a rockem: Karel Gott, Kamélie, Elán, Václav Neckář, ale také třeba Vladimír Mišík. Nakoupené desky jsem rozdál německým kamarádům.

Ještě jeden důvod, proč vystoupit na Oranienburger Toru: Praha má svůj Slávin, Berlín Dorotheenstädtischer Friedhof in Mitte (Chausseestr. 126). Po hrobec se honí veverka a kosáci, v horku sem chodí odpočívat maminky s kočárky. Město je najednou strašně daleko. Leží tu mnoho významných osobností, politiků, vědců a umělců. Mezi nimi třeba spisovatel Heinrich Mann nebo dramatik Bertolt Brecht, který poslední léta prožil v domě hned vedle hřbitova, aby byl prý blízkou mrtvým, jichž si vážil. Líbí se mi hrob dramatika Heinerja Müllera [51]. Jeho neokázalá strohost a údernost. Tak nějak taky psal.

FRIEDRICHSTRASSE

Přestupní stanice mezi metrem, S-Bahnem a regionálními vlaky byla dlouho spojnici mezi Západem a Východem. Z východoberlinských vlaků se dalo sestoupit do podzemí a nasadnout na západoberlinskou linku metra či S-Bahnu. Samozřejmě po důkladné kontrole. Právě na dolním nástupišti S-Bahnu stále ještě stojí bistro [52], v němž se v Nebí pod Berlínem potkávají strojvedoucí a ztroskotanci a vedou dlouhé řeči o všem a o ničem, prostě o životě, jak leží a běží. A Petr Bém jim pozorně naslouchá. Bistro nedávno trochu opravili stejně jako celou stanici, z níž zmizely krásné letité oranžové kachličky, ale loseři se nad pivem a obloženou houskou scházejí pořád.

Ve Friedrichstrasse 90 vybíhá do pěti pater kulturní obchodní dům Dussman. Knižky, cédéčka, poezie, filozofie i noty – všechno pěkně pod jednou střechou včetně velké kavárny. Tohle už je dávno známá instituce.

Kousek od Friedrichstrasse najdete i dvě má divadla, Berliner Ensemble (Bertolt-Brecht-Platz 1), spojený hlavně s Bertoltem Brechtem, Thomasem

Bernhardem či Georgem Taborim, a nejstarší Deutsches Theater (Schumanstrasse 13a), jemuž se zkráceně říká jen „DT“. Na programu mají hned několik her Heinerja Müllera, včetně skvělého dramatu Hamletstroj, z něhož cituju v románu.

Moderní člověk je neurotik, má nějakou drobnou sexuální úchytku a je to zpravidla hypochondr. Váš případ? Pak je dobré vědět, kde se o vás dobře postarají. Nemocnice Charité (Charitéplatz 1) názvem i historií upomíná na francouzské hugenoty, kteří se v protestantském Berlíně v minulosti usazovali. Mohutný blok se stovkami oken působí hodně tajemně. Nabízejí pět tisíc postelí a jako psychiatr tady pracuje známý spisovatel Jakob Hein.

Malá zajímavost: Jaroslav Dietl napsal po celoněmeckém úspěchu Nemocnice na kraji města scénář k seriálu Doktor Markus a jeho rod pro televizi NDR. Odehrává se právě v Charité, ale nikdy se nenatočil – soudruhům údajně přišel příliš staromódní. Vyšel až nedávno knižně.

FRANZÖSISCHE STRASSE

Zastávka leží hned pod podlahou Friedrichstrasse. Je to tady stále trochu mrtvá zóna s drahými obchody a turisty mířícími s mapou v ruce na Gendarmenmarkt. Jeden ale stojí za to – butik spodního prádla Agent

Provocateur [53]. V Praze si na něj asi budeme muset ještě nějakou dobu počkat. Otcem značky je Joseph Corre, syn návrhářky Vivian Westwoodové. Je umístěn v nákupním domě Galeries Lafayette (Friedrichstrasse 76),

22

navrženém slavným francouzským architektem Jeanem Nouvelem. Obsluhují zde slečny v různých uniformách. Vypadají spíše jako zdravotní sestřičky. Černé či rudé krajkové modýlky s podvazky jsou hravé, dekadentní a velmi sexy. A jako doplňky ve vitríně pospávají bičičky, pouta či pásky přes oči. Však to znáte.

KOCHSTRASSE

Checkpoint Charlie byl nejznámějším přechodem mezi Západním a východním Berlínem v době, kdy si správu nad městem rozdělily čtyři vítězné mocnosti. Nachází se na křižovatce Friedrichstrasse a Kochstrasse. Vzpomínek na minulost zde najdete více než dost, kupříkladu strážní domek a ceduli Opuštěte americký sektor. Za přechodem začínal totiž ten sovětský.

Turistickému Mauermuseu se klidně vyhněte, je zbytečně drahé, narvané turisty a o zdi se nedozvíte více, než už víte ze školy nebo z televize.

Na Checkpoint Charlie chodím do Café Adler [54] (Friedrichstrasse 206). Jako servírka tady rok pracovala jedna moje kamarádka. Každé ráno jí nějaký zamilovaný týpek nechával pod rohožkou dopis. Za celou dobu nepřišla na to, kdo to byl.

▼ INZERCE

Dřív tady byla lékárna, vevnitř je všechno správně omšelé a osahané a turisté se tomuto ostrůvku záračně vyhýbají, jako by nechtěli rušit. Kavárna prostě patří víc místním, kteří sem skočí na oběd či víno – dost možná to je tím, že na celé Friedrichstrasse jinou podobnou nenajdete, vlastně spíš vůbec žádnou. Dejte si třeba Milchkaffee, kávovou specialitu: do velkého šálku horkého, parou našlehaného mléka se vlíje jedno

espresso. Pít se dá nekonečně dlouho a vy si čtete noviny nebo své holce vykecete díru do hlavy.

Dům, v němž kavárna sídlí, je bohužel právě seveřen lešením a opravuje se, a tak pan majitel otevírá jen podle nálady. Třeba ale budete mít štěstí.

Zeď se Berlínem táhla jako jizva a doteď po ní zbyla malíčká jizvička, nit z dlažebních kostek, která si to

SOUTĚŽ CESTUJTE S REFLEXEM!

CHCETE SE PODÍVAT DO BERLÍNA?

ZÚČASTNĚTE SE NAŠÍ SMS SOUTĚŽE A VYHRÁJTE DVĚ ZPÁTEČNÍ AUTOBUSOVÉ JIZDENKY DO BERLÍNA OD SPOLEČNOSTI STUDENT AGENCY.

OTÁZKA ZNÍ: S KTERÝM DATEM JE SPJATA STAVBA BERLÍNSKÉ ZDI?

A) 13. SRPNA 1961

B) 13. ZÁŘÍ 1978

Ze všech správných odpovědí vyhrává 1 výherce. Podrobnosti o možnosti zapojit se do soutěže najdete na www.reflex.cz. Svou odpověď nám zašlete prostřednictvím SMS odeslaných výhradně mobilním telefonem v období od 10. 7. 2008 0:00 hodin do 16. 7. 2008 24:00 hodin na telefonní číslo 907 99 09 ve tvaru: BERLIN#mezeraodpoveď#mezerajméno#soutěž#homezera#přijmení#soutěž#homezera#adresasoutěž#homezera#PSC.

Příklad: BERLIN A EVA NOVAKOVA HLAVNISPRHA2 12000

Costa jebol SMS zprávy je 992 Kč, DPH pro všechny mobilní operátory v ČR. Soutěž provozuje s technickou zárukou RINGIER ČR a.s. Úplná pravidla soutěže naleznete na www.reflex.cz.

šněruje cik cak městem. Sledujte ji kolem Café Adler směrem k Martin-Gropius-Bau, jedné z nejznámějších výstavních prostor (Niederkirchnerstrasse 7). Cestou minete zachovaný kousek zdi. Nabízí zajímavé průhledy: z místa, kde dříve sídlilo ústředí gestapa, je skrz díry ve zdi vidět ministerstvo financí, jež se zabydlelo v bývalé nacistické budově – Göringovo vě ministerstvu letectví.

PLATZ DER LUFTBRÜCKE

Letiště Tempelhof [55] v Kreuzbergu je jednou z nejmonumentálnějších berlínských staveb. Přesně v takových megachalupách si liboval Adolf Hitler i jeho dvorní architekt Albert Speer. Pro Vůdce připravoval projekt nejen nové německé, ale světové metropole: starý Berlín měl zmizet, nahradit ho měl patos jménem Germania. Letiště bylo jednou z nových staveb. Jejím autorem je nacističtí Ernst Sagebiel. Budova je obří nejen nad zemí, ale i pod ní, kde se ukrývají rozsáhlé bunkry, zásobárna vody a také elektrárna.

Tempelhof byl prvním letištem na světě, k němuž vedlo metro, a svoji nejdůležitější roli sehrál až po válce,

během sovětské blokády Západního Berlína v letech 1948–49. Jeden za druhým na něm přistávaly americké letouny, aby město zásobovaly ze vzduchu vším od sušeného mléka a chleba po uhlí. Tempelhof slouží už jen výletním letům a město přemýšlí, co s ním. Budovu a celou plochu si lze dobře prohlédnout i z okružní linky S-Bahnu.

Nedaleko letiště se nachází známá Columbiadamm (Columbiadamm 9–11). Tady jsem viděl své dva životní koncerty: New Order před tím, než se rozpadli, a berlínskou legendu Einstürzende Neubauten, když oslavovala se vši industriální parádou své dvacetiny.

Pokud by vás přepadl stesk po domově, vyšlápněte si do Viktoriaparku. Sentiment uotpe v peřejích umělého

vodopádu, jež má evokovat divoké Labe v Krkonoších. Ti přerostli čápi, na které dost možná v parku narazíte, nejsou ptáci, ale Berličané propadnuší taj-či. Vrcholek Viktoriaparku je ozdoben litinovým památníkem známého architekta Karla Friedricha Schinkela, postaveným na počest vítězství Prusů nad Napoleonem v roce 1815. Měří 66 metrů a představuje nejvyšší místo vnitřního Berlína. Myslím přírodní místo – pár vyšších kopců s parkem po městě najdete, ale uvnitř jsou nahnuté trosky z poslední války.

U7

Linka U7 je nejdelší (měří skoro 32 kilometrů) a má také nejvíc stanic – čtyřicet. Spojuje západní Spandau, Charlottenburg, Schöneberg, Kreuzberg, Neukölln a Rudow na jižním cípu.

EISENACHER STRASSE

Skoro se nechce věřit, že čtvrt Schöneberg byla v 70. a 80. letech plná vzdoru a punku a že v ní bydleli, skládali a také brali drogy Iggy Pop, David Bowie nebo Nick Cave. Je klidná, pomalá, nažehlená a příjemně

šik. Sympaticky to žije třeba podél Akazienstrasse. Líbí se mi elegantní kavárna Gottlob [56], tedy Chválabohu. Kdo ví, jak to přišlo, ale přijde mi, že tu je možná nejprjemnější obsluha v Berlíně.

MERINGDAMM U7, U6

Pokud bistro Konnopke's Berlínany krmí nejlepším Currywurstem na východě města, na západě se o to stará bufet Curry 36 hned u metra. Otevřeno je celou noc a také tady se nad berlínskou proletářskou specialitou schází zvláštní squadra lidí od pankáčů po slečinky, policisty či kluky, co jsou na kluky, mífíci

24 25

na diskotéku do baru Schwuz [57] (Mehringdamm 61). Legendární podnik, založený v roce 1971, je nejstarší fungující gaybar ve městě. Na diskotékách bývá plno, klidně sem vezměte i svoji přítelkyni.

V Bergmannstrasse zavítejte do restaurace Schwester Z. V létě kuchaři připravují specialitu podle vlastního receptu, ledové polévky. Nejlepší je možná okurková s koprem, ale nabízejí i rajčatovou a melounovou.

Bergmannstrasse se stala nejznámější ulicí této části Kreuzbergu a záhy pochopíte proč: dobré restaurace, bary a obchody. O víkendech bývá na zahrádkách narváno a při-

jemně líně. Nejvýstřednější butik se jmenuje Plaste + Elaste [58]. V suterénu nabízí mix fetišistické a goth-emo módy: košile s lebkami, korzety, sexy oblečky z igelitu nebo lacku. Obchod Bergmann se naopak soustředí na značkovou a elegantní dámskou a pánskou módu.

KARL-MARX-STRASSE

Vesnice uprostřed Berlína? Hledejte ji v Neuköllnu. A navíc českou. Založili ji v roce 1737 čeští pobělohorskí exulanti z oblasti Orlických hor, sedláci a řemeslníci, kteří museli kvůli víře opustit zemi a nový domov našli zde. Postavili vesnické baráčky, kostel, školu a založili také Böhmische Gottesacker Rixdorf [59] (Karl-Marx-Platz 10), český hřbitov, v současnosti obklopený čínžáky.

To všechno přežilo do 21. století a pravou atmosféru Českého Rixdorfu, jak se mu říká, si užijete

hlavně kolem Richardplatzu. Poslední paní mluvící česky zemřela sice už za války, ale místní jednota bratrská se stará o zachování tradic a německo-českých kontaktů. Při procházce narazíte na Kirchgasse, co se do roku 1909 jmenovala Malá ulička, na Jan-Hus-Weg nebo na Comenius-Garten (Richardstrasse 35), parčík věnovaný odkazu Jana Amose Komenského.

Emigranti z českých zemí se usadili na více místech Berlína – jejich stopy

naleznete v Mitte, Schönebergu, Friedrichshagenu a za městem také v Babelsbergu, který až do 30. let minulého století nesl název Nowawes.

U8

Blaky propojují Reinickendorf na severu s Neuköllnem na jihu. V knížce se o ní píše jako o kebabince, protože křižuje Kreuzberg a staví třeba na Kottbusser Toru, místě tělo turecké specialitě přímo zasvěceném.

GESUNDBRUNNEN

Berlín představoval v minulém století nejen kulturní, ale také válečné město. Upomíná na to třeba vchod do krytu v Brunnenstrasse 108a [60]. Tady jsem zažil možná své nejlepší čtení z Nebe pod Berlínem. Do bunkru lidé sestupovali jen po skupinkách

s jedním průvodcem vpředu a s druhým vzadu, aby nikdo nezapadl do nějaké postranní chodbičky – měří přes tři kilometry a nikdo neví, kam přesně vedou. Četl jsem v betonové

místnosti, kam se narvalo asi sto lidí. Do ukázek z románu duněla ostrá kytara Petra Kružíka z Priessnitz, s nímž jsem založil po vydání knihy skupinu U-Bahn. Za zdí hučely vlaky a my do toho křičeli: „Ich bin Berlin!“

Bunkry spravuje společnost Berliner Unterwelten. Pořádá i výstavy či divadelní představení a vedle toho podniká řadu dobrodružných výprav do podzemí. Buďte při tom. Možná vás čeká nejnepříjemnější berlinský zážitek.

Naproti bunkru uvidíte zarostlý kopec Humboldthain [61], z něhož vystupuje obldná betonová stavba. Také jedna vzpomínka na válku. Na terasách se povalují milenci znavení sluncem nebo procházkou lesoparkem, ale kdysi tady stály baterie protiletadlového dělostřelectva.

BERNAUER STRASSE

Přímou nad tratí metra běžela zeď, která město rozkrojila 13. srpna 1961. Představitel NDR její výstavbu a izolaci Západního Berlína trapně vysvětlovali snahou zamezit provokacím ze strany Západu. Důvod výstavby byl ale zcela prostý: přes přístupný Západní Berlín emigrovaly z prvního státu rolníků a dělníků na německé

61

půdě téměř tři milióny obyvatel. Zeď jejich odchod ze země ztížila. Dlouhá byla 165 kilometrů a NDR ji během let několikrát „modernizovala“. Její stavba zasáhla i do provozu U-Bahnu a S-Bahnu. Východoberlínské stanice linek, propojující čtvrti Západního Berlína, byly zabetonované, vlaky jimi jen pomalu projížděly a na nástupišti hlídkovali pohraničníci. Nádražím se říkalo Geisterbahnhöfe – Stanice duchů.

Právě u Bernauer Strasse se odehrálo několik dramatických pokusů o překonání zdi. Dva nejslavnější se povedly podzemními tunely, kudy uprchlo několik desítek lidí. Mnohé další ale šťastný konec neměly, za pokus o útek na Západ zaplatilo životem

podle různých výpočtů 125 až 262 občanů. Nyní stojí pár metrů od stanice metra kaple a památník.

Zeď se rozsypala 9. listopadu 1989.

ROSENTHALER PLATZ

Náměstí sice leží ve čtvrti Mitte, ale je poněkud stranou od turisty přetřísané Oranienburger Strasse nebo nablýskaných Hackesche Höfe. Kolem najdete spoustu příjemností.

Club der polnischer Versager [62] – Klub polských smolařů – se z Torstrasse přestěhoval do Ackerstrasse 170. Založila ho dvojice Poláků,

62

dobrovolných ztracenců, kteří k sobě přitáhli podobné existence z celé východní Evropy. Nakonec se jim podařilo to, co programově nechtěli: uspěli. Jejich klub se stal známým a dostal se do průvodců. Na autenticitě mu to ale neubralo. Jak je napsáno na dveřích: Otevřeno je vždycky, když nejsou zavřené dveře. Poláci pořádají výstavy, koncerty, čtení, servírují polské pivo a vodku a občas sem někdo v kastrolu donese nějakou doma uvařenou specialitu, třeba bigos.

Petr Bém je zde v Nebi pod Berlínem málem zbit jedním dotěrným opilým ruským emigrantem. To se mi stalo. Bém se u baru také seznámil s holčičí raketou Katrin. To se mi nestalo.

Paralelní ulice se sice jmenuje Horská (Bergstrasse), ale žádný kopec nenajdete. Za prozkoumání stojí kvůli něčemu jinému: na jednom konci stojí bar A [63]. Na druhém bar Z [64]. Ten první je trochu noblesní a koktejlový, ten druhý spíš pivnice,

63

26 27 kde na záchodcích zpívají ptáci. Propit se z jednoho konce ulice na druhý? Zkuste to.

Skvělá a útulná je hospoda Gorki Par (Weinbergsweg 25) se spous-

64

tu ruských specialit. Chodím sem na boršč, pelmeně nebo zakusku: tma-vý chléb se šunkou, okurkami, cibulí a opečenými bramborami. K tomu panák vodky Kalašnikov a pivo Moskva. Možná vám zachytá i vynikající Radeberger z Drážďan, první německé pivo vařené po plzeňském způsobu.

WEINMEISTERSTRASSE

Celou Neue Schönhauser Strasse [65] lemují obchody. Alternativní butiky, jako Made in Berlin nebo Schönhauser, jsou dávno infiltrované známými značkami Pepe Jeans, Replay a Hugo Boss a přetahují se o zákazníky. Se svým obchodem tu zakotvila třeba španělská botofirma Camper. Na ulici bacha na tramvaje, jsou tiché a rychlé.

Když půjdete dál směrem k Alexanderplatzu, zamířte do Adidas Original Store (Münzstrasse 13–15), protože adidas k Berlinu prostě patří, stačí se jen podívat lidem na nohy. Když vyrazíte na Hackescher Markt, dojdete

65

ke Café Cinema (Rosenthaler Str. 39). Nejstarší kavárna v okolí je večer natřískaná k prasknutí. Na stěnách visí staré enderácké filmové plakáty a snímky štamgastů, noc prořezávají filmová světla a už deset let je nejlepším jídlem z lístku párek. Bílé odřené piano stojí na svém místě a možná na ně večer někdo zahraje.

Zde jsem napsal text písničky Katrin pro projekt Umakart. Dival jsem se na fotku jedné holky s cigaretou [66] a najednou mě napadlo: „Katrin kouří cigarety / Popel padá na parkety.“ Na zemi ovšem leží odřbaný koberec. A dávno se tu nekouří, zákaz platí ve všech barech v Německu.

Ještě líp je v létě možná na dvorku za průjezdem, kam si můžete vzít pívko. Počmárané stěny, tlusté vrstvy plakátů, co pomalu odpadávají, nezávislé kino Central, galerie, obchod s komiksy. Něco úplně jiného než nablýskané, opravené a turisticky milované secesní dvory Hackesche Höfe. Nebo kavárna Starbucks, kterou cestou k nim musíte minout. Jděte do ní třeba v New Yorku nebo v Praze. Tady se spíše pozorně dívejte na zem a občas si všimněte malých plechových kostek na chodníku před vchody do některých domů. Jsou vzpomínkou

66

na zmizelé židovské obyvatele, kteří v téhle původně chudé části města, zvané také Scheunenviertel (Čtvrtí stodol), žili před válkou.

HEINRICH-HEINE-STRASSE

Na téhle stanici se Petr Bém chytne s jedním magorem. Skončí to málem nakládačkou, ale Bém v pravou chvíli uhne, týpek si nalomí ruku o tyč a Katrin Petra vytáhne ven. Pokud chcete jít na koncert a zůstat přitom v undergroundu, vystupte. Nemusíte se ani nalokat čerstvého vzduchu. Stačí jen vyjít schody a rovnou z nástupiště zaplout do polepených dveří klubu Sage [67] s vyhlášeným koktejlovým barem. Dveře se otvírají v sedm a blondatá paní v kiosku s burty vám řekne, kdo tam zrovna hraje, jestli to bude indie, techno, nebo funky.

Pokud vás to nebude bavit, pusťte muziku k vodě a jděte k ní taky. Berlínané objevují v posledních letech zemkoulí: na mapě znovu našli Sprévu a přilehlé kanály. Tráví volno u vody se letos nosí. Ve městě naleznete

Vzpomínky na temnou minulost Berlína – zavraždění Židy

několik her na přímořské pláži, ale ta v Köpenicker Str. 48/49 je nejlepší, protože je trochu mimo, utajená, tak trochu ilegální.

Jmenuje se Kiki Blofeld [68] a dostat se k ní je lehké. Nejdříve musíte projít úzkou cestou kolem autobazaru s obouchanými mercedesy. Pak to vzít doleva vedle rozpadlé fabriky s komínem, do něhož v půlce někdo vykousl díru a vy jen odhadujete, kam se jednou sesype. Ještě pár kroků a jste tam: malá písečná pláž, ohniště na grilování, pár lehátek, dva improvizované bary a rošty pro mizející páry. A hlavně vodní klub v bývalé poříční garáži, v níž za NDR kotvila loď pohraničnicků. Trochu připomíná bunkr. Připlujte vlastní jachtou a trsejte až do rozednění.

City Guide

HERMANNPLATZ U8, U7

Čtvrť Neukölln nemá v Berlíně nejlepší pověst. Není tady moc práce, o to více však sociálních problémů. S rozmachem pojatá stanice Hermannplatz vypadá jako chrám a na Hermannově náměstí (Hermannplatz) začíná Sonnenallee [69]. Když popojedete autobusem dál na východní konec těhle několikakilometrové třídy, ocitnete se na místě, kde se odehrává jeden z nejúspěšnějších německých filmů posledních let, muzikál Sonnenallee (u nás běžel pod názvem Eastie Boys). Scénář a následně i román Na kratším konci ulice na-

psal Thomas Brussig a snímek natočil Leander Hausmann.

Vyrostla tu zeď a v ní nechali východoněmci tesaři malou díru – přechod mezi Západem a Východem, zónu neklidu a smrti, kterou ve filmu zničil rokenrol a láska. Po zdi nic nezbylo, jen čára z kostek a informační tabule. Také se podívejte oky pár dalekohledů tvořících minimalistickou uměleckou instalaci. Uvnitř uvidíte nápis Übergang – Přechod. Svět bývá hravý: když budete mít kliku, proflíčí

29 kolem autobusu s reklamou na jednu leteckou společnost: „Berlíňané, stýská se vám po zdi? Lette do Číny.“ Němci už nadhled nad dějinami mají. Alespoň někteří.

Pro filmové fanoušky: snímek se netočil tady. Kulisy vyrostly ve filmových studiích v Babelsbergu za Berlínem.

Nedaleko Hermannplatzu chodím často do kina, v němž kdysi promítal filmy režisér Tom Tykwer. Jmenuje se Moviemento [70] (Kottbusser Damm 22) a soustředí se na současný německý film a nezávislou scénu. Když se zeptáte na baru, možná vám půjčí storyboard k nějakému Tykwerovu filmu, které si režisér sám kreslí. Takhle jsem sjel jeho snímky Lola běží

o život i Princezna a bojovník. Mladý barman se jinak tváří, že jednou nějaký film taky natočí. Třeba o vás.

U9

Linka U9 vede pod západním Berlínem z Weddingu na severu přes Moabit a Charlottenburg do Steglitzu.

WESTHAFEN

Westhafen čili Západní přístav pořád funguje. Vyjděte na most nad trati a rozhlédněte se. Když bude zapadat slunce, tím líp. Iluzi romanticko-industriálního večera podtrhnou dlouhé nákladní vlaky, letadla startující z letiště Tegel a průmyslové budovy v přístavu. Továrny z města v poslední době spíš mizí, tady ale Berlín zůstává tím, čím kdysi byl: průmyslovým centrem. Stanice sehrála neblahou úlohu za nacismu. Odsud byli deportováni Židé do vyhlazovacích koncentračních táborů na východě. Památník holocaustu [71] stojí přímo na mostě.

BIRKENSTRASSE

Čtvrť Moabit se všichni vyhýbají. Prý tu nic není. Jen přistěhovalci, kriminalita, nezaměstnaní a šed.

Možná to je trochu pravda, nebo spíš byla. Levné byty začínají pomalu lákat i studenty. Kousek odsud žil můj spoluzák Audunn. Tímto mu děkuji za řadu islandských motivů

v Nebi pod Berlínem. U něj doma se v románu odehrává divoký islandský mejdan: jí se nahnulý žralok, pije neskutečně odporná kmínka a možná až trochu moc hulí tráva. Svět je malý. V domě hned vedle od loňska bydli můj kamarád, spisovatel Martin Becker. Jen ty břízy, po kterých se ulice jmenuje, jsme zatím nenašli.

V kavárně Arema [72] (Birkenstrasse 30) u stanice metra žraloka nemají, ale i tak je skvělá. Bývalo to řeznictví, na což upomínají zachovalé dlaždičky s půvabnými prasečími hlavičkami. Dejte si dobrou kávu a zdarma wifi, což není v Berlíně zas tak obvyklé. A k tomu slušný výběr otevřených vín a velmi dobrá a levná jídla. Doporučuju vídeňský řízek s teplým bramborovým salátem. A pokud byste náhodou neměli dost – dobrý kebab prodávají u stánku vedle.

HANSAPLATZ

Ukázka perfektní moderní městské architektury padesátých až šedesátých let. Každý dům je jiný. A v něm je jinak střížený i každý byt. Čtvrť Hansaviertel [73] navrhovali známí architekti, jako Alvar Aalto, Egon Eiermann, Walter Gropius, Arne Jacobsen, Oscar Niemeyer a Max Taut. Nepodepsali se jen pod čínžáky obklopenými zelení, ale vytvořili také kostel či nový vstup do metra. Bydlení to bylo nadmíru luxusní.

73

Od stanice metra dojdete za patnáct minut ke známé dominantě Siegestsäule [74]. Vítězný sloup uprostřed parku Tiergarten zná každý, kdo viděl Nebe nad Berlínem Wima Wenderse. Pomník sám moc poetickou historii nemá. Pozlacená socha bohyně vítězství Victorie upomíná na vítězství Pruska ve válkách s Dánskem, Rakouskem a Francií v druhé polovině 19. století. Sice tenkrát umožnily sjednocení Německa, ale také nastartovaly jeho militarismus. V těle věže jsou zalité hlavně děl ukořistěných Francouzům, ale výhled z ní je skutečně krásný. V noci je křižovatka, na níž sloup stojí, středem zvláštního vesmíru. Kolem krouží desítky prostitutek a jejich zákazníků.

74

Tiergarten je prostě všemu otevřený prostor – grilování, procházení, milování nebo opalování. Klidně nahoře bez. A dole taky.

ZOOLOGISCHER GARTEN U2, U9

Nejen kolem nádraží Zoologischer Garten se odehrává známá zfilmovaná kniha My děti ze stanice Zoo. Podle drsných výpovědí čtrnáctileté narkomanky a prostitutky Christiane F. ji napsali novináři Kai Hermann a Horst Rieck a stala se kultem. Také v našich časech tady samozřejmě na pár ztroskotanců narazíte. Třeba před stanicí na autobusovém nádraží. Odtud odjíždí linka číslo 100. Patrové busy spojují zoo s Alexem. Doporučuju obsadit horní patro. Budete mít skvělý výhled na památky a pamětihodnosti včetně budovy Reichstagu

City Guide

s moderní skleněnou kupolí, odkud je možné koukat na zasedání německého parlamentu, nebo Brandenburger Tor na Unter den Linden, poslední zachovanou městskou bránu z roku 1791.

Cestou si všimněte semaforů pro chodce [75], o jejichž podobě se po převratu hodně diskutovalo. Ve východním Německu jsou panáčky poněkud obtlouštější a mají kloboučky, na západě (a ve zbytku Evropy) vypadají stroze a přísně. Berlínští radní se je snažili sjednotit, ale pořád to nějak

75

nevychází, a tak se po křižovatkách pohybuji oba druhy. Dávno se podle nich nedá poznat, kde býval Východ a kde Západ. Postavička enderáckého panáčka, jejímž autorem je Karl Peglau, má navíc v poslední době navrch, stala se známou značkou, kterou si koupíte na tričku či hrníčku.

Ještě ke stanici Zoo: Kapelu U2 inspirovala k názvu alba Zooropa a velký význam měla v době rozdělení města, kdy se stala hlavním nádražím Západního Berlína. Mezinárodní provoz se ale – k nevoli řady obyvatel – v roce 2006 přesunul na nově vybudovaný a skutečně monumentální Hauptbahnhof [76], což ve městě způsobilo malou železniční revoluci. Ze zoo sem pohodlně zajedete S-Bahnem. Hlavní nádraží, kam míří i vlaky z Prahy, má několik pater a vedle nástupišť se chlubí spoustou obchodů. Stanici navrhl architekt Meinhard von Gerkan, který vsadil na symbiózu skla a oceli.

76

NEPOTŘEBUJETE VŽDY CELOU HORU

MALÉ VĚCI MAJÍ VELKÝ VÝZNAM

KRAČASY FUHUA
1290,-

TRIČKO STOKES
490,-

WWW.HANNAH.CZ

HANNAH
OUTDOOR EQUIPMENT